

BO'LAJAK MUTAXASSISLARDA EKOESTETIK MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH

Ashurova Oygul Anvarjonovna
FarDU o'qituvchisi

Habibullayeva Mubina Habibullo qizi,
FarDU talabasi

Annotatsiya

Maqolada ekologiya, ekoestetika, ekoestetik tarbiya, maktabgacha yoshdagi bolalar tarbiyasida ekologik- estetik tarbiyani rivojlantirish va shakllantirish, kelajak avlodlarga tabiat in'om etgan tabiiy boyliklarni asrab-avaylash, himoya qilish, tabiatga muhabbat ruhida tarbiyalash haqida, hukumatimiz tomonidan ekologik-estetik tarbiya borasidagi qilinayotgan va qilinishi kerak bo'lgan vazifalar haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: estetika, estetik tarbiya, estetik madaniyat, amaliy etika.

Jamiyatdagi har bir inson yakka holda, tashqarida yashamaydi. U odamlar orasida o'sadi, ulg'ayadi, hayot kechiradi, uning butun hayoti va faoliyati davomida xar-hil toifadagi ko'plab insonlar bilan muloqotda bo'ladi. Bu insonning kundalik hayotiy ehtiyojlarini qondirish zaruratidan kelib chiqadi. Demak inson doimo axloqiy va estetik munosabatda bo'ladi. Buning uchun esa amaliy etika va estetikaning umumiy qonuniyatlari, nazariyasi, amaliy ahamiyatini o'rganish, bilish va unga amal qilish davr talabi hisoblanadi. "Amaliy etika va estetika" o'quv qo'llanmasi barcha sohani o'zlashtiruvchi bo'lajakmutaxassislarni axloqiy va estetik jihatdan tarbiyalashga oid masalalarni ilmiy va amaliy jihatdan yoritishga yordam beradi.

O'z ma'naviy hayoti va kelajagini qurayotgan har bir davlat milliy ezgulik, odamiylik, halollik, fidoiylilik, olijanoblik, mehr-oqibat, vijdoniylilik, adolat singari

-axloqiy qadriyatlarga murojaat qiladi. Bu fazilatlar esa jamiyat, jamoat va oila

-muhitida shakllanadi. Oila muqaddasdir. Oilaning tinchligi bu jamiyat tinchligidir.

Birinchi Prezident Islom Karimov "Yuksak ma'naviyat yengilmas kuch" asarida oilaga shunday ta'rif beradi : "Har qaysi millatning o'ziga xos ma'naviyatini shakllantirish va yuksaltirishda, hech shubhasiz, oilaning o'rni va ta'siri beqiyosdir, chunki insonning eng sof va pokiza tuyg'ulari, ilk hayotiy tushuncha va tasavvurlari birinchi galda oila bag'rida shakllanadi. Bolani xarakterini, tabiati va dunyoqarashini belgilaydigan ma'naviy mezon va qarashlar – yaxshilik va ezgulik, olijanoblik va mehr-oqibat, or-nomus va andisha kabi muqaddas tushunchalarning poydevori oila sharoitida qaror topishi tabiiydir." Darhaqiqat axloqsiz ma'naviyatni tasavvur etib bo'lmaganidek, ma'naviyatsiz axloq esa yovuzlikka aylanadi.

Mazkur o'quv qo'llanmada amaliy etika va estetikaning inson hayotidagi o'rni, axloqiy va estetik tushunchalarning zamonaviy komil insonni shakllantirishdagi ahamiyati, axloq va nafosatning global muammolariga doir o'ziga xos fikrlar bayon etilgan.

Amaliy axloq va estetikaning inson faoliyati bilan bog'liqligini ilmiy talqin etish, ularni nazariy jihatdan o'rganish, ma'naviy jarayonlarni axloqiylashtirish, shaxsning estetik didini shakllantirish muammolarini metodologik jihatdan tadqiq etishni o'zining asosiy maqsadi qilib belgilaydi. Ana shu maqsad:

- axloqiy va estetik tushunchalarni ilmiy va nazariy o'rganish;
- insonparvarlik, erkarparvarlik, vatanparvarlik, millatparvarlik, fidoiylilik, ziyolilik, mehnatsevarlik, tinchlikparvarlik kabi axloqiy tamoyillarning amaliy-axloqiy mohiyatini tushuntirib berish;
- estetik ong, estetik idrok, estetik tuyg'u kabilarni tushuntirib berish;
- jamiyatning axloqiy va estetik talablarini ilmiy asoslash hamda ma'naviy yuksalishning axloqiy va estetik mohiyatiga doir masalalarni tizimli yondoshuv asosida o'rganish;
- globallashuv jarayonida yuzaga keladigan ma'naviy tanazzullar, global muammolar, insonning begonalashuvining axloqqa ta'siri kabi masalalarni yoritishni asosiy vazifalar qilib belgilaydi.

Amaliy etika axloqning kelib chiqishi va mohiyatini, kishining jamiyatdagi. Axloqiy munosabatlarni o'rganadi. «Axloq» so'zi arabchadan olingan bo'lib, insonning muomala va ruhiy xususiyatlari majmuini, fe'lini, tabiatini anglatadigan «xulq» so'zining ko'plik shaklidir. «Axloq» iborasi ikki xil ma'noga ega: umumiy tushuncha sifatida u fanning tadqiqot ob'ektini anglatadi, muayyan tushuncha sifatida inson fe'l-atvori va xatti-harakatining keng qamrovli qismini bildiradi.

Ta'lim-tarbiya berish jarayonida ta'limning ma'lum bir maqsadga qaratilishi muhim ahamiyatga ega. Ta'lim jarayoni talabalarning estetik madaniyatini shakllantirishdan turib ularni estetik rivojlantirib bo'lmaydi. Talabalarning estetik madaniyatini rivojlantirishda ta'limning noan'anaviy shakllaridan biri hisoblangan ekskursiyalar uyushtirish, sinf-dars tizimiga yangicha yondashish, shuningdek, amaliy mashg'ulotlarni chuqurlashtirish maqsadga muvofiq bo'ladi. Yana bir qancha e'tiborli jihatlarni inobatga olish kerak:

- ta'lim oluvchi rejalashtirilgan va o'tkaziladigan barcha ekskursiyalarga rahbarlik qilsa ham, u ekskursiya ob'ektlarining barcha detallarini yaxshi bilmasligi mumkin, bunday hollarda maxsus tayyorgarlikka ega bo'lgan ekskursovod ish olib

boradi;

- ekskursiya muddati turlicha bo'lib, unda doimiy o'quv jadvali talablariga amal qilish mas'uliyati mavjud;

- ta'lim beruvchi yoki ekskursovodning rahbarlik usuli va ta'lim oluvchilar faoliyati turlicha bo'lishi mumkin.

Har bir insonga tegishli bo'lgan dolzarb muammolarni tadqiq qilish jarayonida etika tamomila boshqa fanga aylanib boradi. Odamlar o'rtasidagi munosabatlarning qonunlari, etikaning muammolari doirasi o'zgardi – endilikda u ijtimoiy va siyosiy masalalardan ham ko'ra ko'proq tibbiyot, biologiya va ekologiya masalalari bilan qiziqmoqda.

Foydalaniladigan adabiyotlar ro'yxati:

1. От рождения до школы. Типовая образовательная программа дошкольного образования/ сост. Арутюнян Л.Н., Сипачева Е.В., Губанова Н.В. ; ДИППО. – Донецк: Истоки, 2015
2. Ashurova, O. A. (2021). AESTHETIC EDUCATION AS A FACTOR OF PROFESSIONAL TRAINING OF PRESCHOOL TEACHERS IN A PEDAGOGICAL UNIVERSITY. Theoretical & Applied Science, (5), 425-427.
3. Ashurova, O. (2021). Analysis of foreign experience on the development of eco-aesthetic culture of future preschool education specialists. Asian Journal of Multidimensional Research, 10(10), 1478-1484.

4. Ashurova, O. A. (2021). SOCIO-HISTORICAL TRADITIONS OF DEVELOPMENT OF ECOESTHETIC CULTURE OF PRESCHOOL EDUCATIONAL PROFESSIONALS. CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS, 2(05), 46-52.
5. Ashurova, O. (2021, December). THE IMPORTANCE OF AESTHETICITY OF ECOLOGICAL CONSCIOUSNESS AND CULTURE IN THE ACTIVITIES OF PRESCHOOL EDUCATIONAL PROFESSIONALS. In International Scientific and Current Research Conferences (pp. 88-90).
6. Anvarjonovna, A. O. (2021). Factors for the Development of Ecoesthetic Culture of Future Preschool Educational Professionals. European Journal of Humanities and Educational Advancements, 2(5), 162-164.
7. Anvarjonovna, A. O. (2021, December). Methodological Foundations for Development of Aesthetic Culture Teacher of Preschool Education. In INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY RESEARCH AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES (Vol. 2, pp. 254-258).
8. Anvarjonovna, A. O. (2021, December). Methodological Foundations for Development of Aesthetic Culture Teacher of Preschool Education. In INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY RESEARCH AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES (Vol. 2, pp. 254-258).
9. Anvarjonovna, A. O. (2021). AESTHETIC CULTURE OF THE EDUCATOR. In Interdisciplinary Conference of Young Scholars in Social Sciences (pp. 253-255).
10. Anvarjonovna, A. O. (2021, December). Methodological Foundations for Development of Aesthetic Culture Teacher of Preschool Education. In international conference on multidisciplinary research and innovative technologies (Vol. 2, pp. 254-258).
11. Anvarjonovna, A. O. (2021). Innovational Pedagogical Components Of Forming Eco-Aesthetic Attitude To Nature In Preschool Children. Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry, 12(4).
12. Anvarjonovna, A. O. (2021). Innovational Pedagogical Components Of Forming Eco-Aesthetic Attitude To Nature In Preschool Children. Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry, 12(4).
13. Anvarjonovna, A. O. (2021). Technology for the Development of Eco-Aesthetic Culture of Future Preschool Education Professionals. American Journal of Social and Humanitarian Research, 2(9), 15-19.
14. Ашурова, О., & Юсупжоновна, М. (2022). БЎЛАЖАК МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ МУТАХАССИСЛАРИНИНГ ЭКОЭСТЕТИК МАДАНИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ МАВЖУД ҲОЛАТИ. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), 2(Special Issue 4), 105-111.
15. Anvarjonovna, A. O. (2022). Modern Form Methods and Tools for the Development of Ecoequal Culture of Future Preschool Specialists. Web of Scholars: Multidimensional Research Journal, 1(6), 46-50.
16. Anvarjonovna, A. O. (2022). Modern Form Methods and Tools for the Development of Ecoequal Culture of Future Preschool Specialists. Web of Scholars: Multidimensional Research Journal, 1(6), 46-50.
17. Anvarjonovna, O. A. (2022). ECO AESTHETIC EDUCATION OF FUTURE SPECIALISTS OF PRESCHOOL EDUCATION ARTICLE IN THE MAGAZINE FOR STUDENTS. ResearchJet Journal of Analysis and Inventions, 3(12), 152-161.
18. Ashurova, A. O. (2023). THEORETICAL AND METHODOLOGICAL GROUNDS FORMATION OF ECOLOGICAL COMPETENCE OF KINDERGARTEN FUTURE SPECIALISTS. Conferencea, 134-140.
19. Anvarjonovna, A. O. (2022). TECHNOLOGY OF DEVELOPMENT OF ECOESTHETIC CULTURE OF FUTURE SPECIALISTS OF PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS. Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL), 3(11), 7-12.